

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ

ФАКУЛТЕТ: ФИЛОЗОФСКИ

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе

кандидата МАРИЈАНЕ МАРАН под насловом

*„ЕФИКАСНОСТ ПЕДАГОШКЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ ВРШЊАЧКОГ НАСИЉА У ШКОЛИ
ПРИМЈЕНОМ АКЦИОНИХ ИСТРАЖИВАЊА“*

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Проф. др Бране Микановић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, биран у ужу научну област Општа педагогија;
2. Проф. др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, биран у ужу научну област Општа педагогија, члан;
3. Проф. др Бисера Јевтић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Нишу, бирана у ужу научну област Општа педагогија, члан.

Састав Комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звање, назив уже научне области за коју је изабран у звање, назив универзитета и факултета у којем је члан комисије стално запослен.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ

КАНДИДАТА

Мр Маријана Маран рођена је 06. априла 1977. године у Бањој Луци гдје је завршила основну и средњу Медицинску школу. Филозофски факултет у Бањој Луци, одсјек педагогије завршила је 2003. године одбранивши рад на тему *Актуелности схватања иновација у настави у дјелима академика Петра Мандића*. Постдипломски магистарски студиј завршила је у фебруару 2016. године, такође на Филозофском факултету у Бањој Луци, одбранивши магистарску тезу под називом *Педагошко-методолошке вриједности интервјуа у истраживању неформалног насиља*. Од марта 2004. године је запослена у ЈУ *Економска школа* Бања Лука. Током рада у

школи била је распоређена на мјесто педагога школе, затим професора пословне комуникације, а од марта 2014. године на радно мјесто помоћника директора.

Објавила је у коменторству два чланка из области методологије педагошких истраживања. Испред ЈУ *Економска школа* Бања Лука у периоду од 2005. до 2010. године прошла је више обука, едукација и семинара и то:

- 2005. похађала обуку за ЕМИС водитеља и ЕМИС менаџера;
- 2005 – 2006. едукација и семинари у склопу пројеката: “ЈА ГРАЂАНИН” и “ЕУ ВЕТ”;
- 2006 – 2010. Пројекти и акције ОКЦ-а;
- 2008 – 2009. Пројекат Педагошког завода РС и Министарства просвјете и културе РС - израда наставних планова и програма за средње стручне школе, (коаутор модула за предмет Пословна комуникација);
- 2009/2010. Пројекат израде наставних планова и програма за образовање одраслих.

Поред учешћа у наведеним активностима, посједује и увјерење о положеном стручном испиту за обављање самосталне дјелатности, лиценцу за професора и сертификат Агенције за државну управу за рад у органима управе, те *Cambridge certifikat* о завршеним *intermediate i upper – intermediate* курсевима на Cambridge University Press–у и MS Office 2000 certifikat – Word, Excel, PowerPoint, Internet... (global cours, business cours, expert cours и курс графичког дизајна). Мајка је двије кћерке.

Библиографија кандидата

1. Maran, M. i Mikanović, B. (2016). Pedagoško-metodološke vrednosti intervjuisanja u istraživanju neformalnog nasilja. U *Učenje i nastava* br. 1, (43–60). Beograd: *KLETT društvo za razvoj obrazovanja*.
2. Maran, M. i Mikanović, B. (2016). Neformalno nasilje u srednjoj školi. U *Sinteze* br. 9, (65–81). Kruševac: Visoka škola strukovnih studija za vaspitače.

Научна валидност радова за докторску тезу.

- 1) У раду *Педагошко-методолошке вриједности интервјуисања у истраживању неформалног насиља* аутори трагају за педагошко-методолошким вриједностима

интервјуисања у истраживању неформалног насиља (гласина, трачева, провокације, сегрегације, маргинализације, медијског злостављања и медијског вријеђења). На узорку од 39 испитаника, ученика средње школе, који су у једном претходном истраживању идентификовани као жртве неформалног насиља, примијењен је индивидуални интервју, групни интервју и фокус групе. Резултати истраживања показују да је у сва три случаја идентификовано да су жртве неформалног насиља највише изложени гласинама (трачевима) и провокацијама, нешто мање сегрегацији и маргинализацији и најмање медијском злостављању и медијском вријеђању. Идентификовано је 15 узрока, од којих највећи број проузрокује гласине и провокације.

Аутори су издвојили да примјена интервјуа у истраживању неформалног насиља у средњој школи има сљедеће педагошко-методолошке вриједности: лакше су дијагностиковани поједини облици неформалног насиља и њихови узроци и тиме је створен основ за ефикаснији савјетодавни разговор; повећана је дубина истраживања (сазнања о предмету истраживања); успостављени су партнерски (равноправни) односи између интервјуисаних и интервјуисте. Овај рад се односи на тему докторске дисертације *Ефикасност педагошке превенције вршњачког насиља у школи примјеном акционих истраживања*, јер обухвата и насиље и методолошки поступак.

- 2) Аутори истичу да се у средњим школама испољавају различити облици формалног и неформалног насиља. Ријетке су ситуације у којима се искључиво одвија само један од облика насиља, често неформално насиље претходи различитим облицима формалног насиља и обратно. Истраживање неформалног насиља у односу на формално насиље, бар када су у питању педагошка истраживања, заостаје. Аутори рада су на узорку од 440 ученика средње школе идентификовали заступљеност: гласина, провокација, сегрегације, маргинализације, медијског злостављања и медијског вријеђања. У основи ових облика неформалног насиља идентификовани су различити садржаји испољавања насиља.

Резултати емпиријског истраживања могу послужити будућим истраживачима и практичарима за креирање програма превентивног дјеловања у борби против различитих форми насиља у школи и изван ње. Исто тако, добијене резултате

могуће је искористити за конципирање различитих квантитативних и квалитативних педагошко-методолошких приступа истраживању неформалног насиља у васпитно-образовним институцијама. Управо, ови налази ће бити искориштени за примјену акционих истраживања и за конципирање експерименталног програма на основу добијених резултат. Овај рад има значај за израду докторске дисертације и директно се односи на тему докторске дисертације *Ефикасност педагошке превенције вршњачког насиља у школи примјеном акционих истраживања*.

- а) Навести неопходне биографске податке: школовање, успјех у току школовања, кретање у служби, резултати научно-истраживачког или стручног рада, јавна признања, друштвене активности и познавање страних језика;
- б) У прилогу биографије доставити списак објављених научних радова.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Значај истраживања докторске дисертације *Ефикасност педагошке превенције вршњачког насиља у школи примјеном акционих истраживања* је вишеструк, јер се очекују доприноси како педагошкој теорији и пракси, тако и шире у друштву. Допринос педагошкој теорији и васпитно-образовној пракси, прије свега, огледа се у развоју нових и ефикаснијих методолошких приступа истраживању актуелних педагошких проблема као што је насиље у школи. У дисертацији се посебан акценат ставља на превентивно дјеловање.

Преглед релевантних истраживања за ову докторску дисертацију није једноставно приказати, јер се ради о великом броју емпиријских истраживања насиља. Најчешће су истраживани различити облици формалног и неформалног насиља. Различити облици насиља нису довођени у везу са њиховим узроцима, нису довољно вршене експерименталне провјере и нису примјењивани посебни методолошки приступи у истраживању насиља.

За ову докторску дисертацију највећу вриједност представљају радови Маријане Маран и Бране Микановића (2016), јер су у њима емпиријски истраживане вриједности и ограничења примјене технике интервјуисања у истраживању насиља у школи. Наведена истраживања показују да су ученици средње школе изложени различитим облицима неформалног насиља. Највише су изложени гласинама (трачевима) и провокацијама, нешто мање сегрегацији и маргинализацији а најмање медијском злостављању и медијском вријеђању. Иако су идентификовани различити облици неформалног

насиља, њихова учесталост није забрињавајућа, јер је установљено да је од 440 испитаника само њих око 10% изложено облицима неформалног насиља, односно да су били жртве неког од облика неформалног насиља. Недоречености у истраживању неформалног насиља треба превазићи примјеном других истраживачких техника, посебно анкетирања и интервјуисања. Превентивно дјеловање треба базирати на примјени одређених програма за спречавање насиља међу средњошколцима. Они су неопходни, јер се њима доприноси смањивању формалних и неформалних облика насиља, и посебно се смањује могућност да неформално насиље прерасте у формално. Таквим програмима треба омогућити васпитање животних вриједности као што су: мир, поштовање, љубав, хуманост, дружељубивост, одговорност, срећа, толеранција, сарадња, поштење, скромност, јединство и сл. Појединци који имају позитивне ставове према наведеним вриједностима лакше препознају опасност од насиља, као и различите облике насиља и, што је и најважније, они више могу међусобно допринијети њиховом смањивању. У пријави теме докторске дисертације кандидаткиња се позива на релевантну педагошку литературу, највећим дијелом насталу у последње двије деценије. Примјеном интервјуа идентификовано је 39 испитаник ученика који су доживјели неки од облика неформалног насиља. Они су највише били изложени гласинама и провокацијама, а најмање медијском злостављању и вријеђању путем медија. Педагошка вриједност индивидуалног, групног интервјуа и фокус група обједињује три вриједности: савјетодавну, дијагностичку и терапеутску, које су уско повезане и надопуњују се и немају јасну и прецизну границу. У групном интервјуу и фокус групама вриједности се односе на цијелу групу која помаже да се проблем открије или дијагностификује што олакшава групна атмосфера и/или групна интеракција. Методолошка вриједност индивидуалног, групног интервјуа и фокус група обједињује четири аспекта истраживања (обим, дубину, интерес науке и/или праксе, однос испитивач – испитаник). Обим сазнања је потврђен у сва три приступа (индивидуални интервју, групни интервју и фокус групе) и нису добијена већа одступања у идентификованим резултатима. Дубина научног сазнања је много већа јер је примијењено и скалирање. Дубина се посебно потврђује у томе што је откривено 15 узрока различитих облика неформалног насиља. У овом истраживању је удовољено и интересу науке и интересу праксе. Добијени одговори су релевантни и за педагошку науку и за васпитно-образовну праксу. Захваљујући посебном односу испитивач – испитаник, који је био партнерски и еманципаторски добијени су квалитативни

показатељи о неформалном насиљу. Интервјуисање има педагошко-методолошке вриједности и осим у истраживању неформалног насиља више га треба користити у педагошкој науци, али у васпитно-образовним институцијама, посебно у оквиру акционих истраживања и унапређивања педагошког савјетодавног рада са ученицима средње школе.

Радна хипотеза – примјеном акционих истраживања могуће је утицати на ефикасност педагошке превенције вршњачког насиља.

Основни циљ експерименталног истраживања је да се утврди да ли се примјеном акционих истраживања могу креирати ефикасни педагошки програми превенције насиља у школи.

Материјал и метод рада: Материјал потребан за овај експеримент подразумијева посебно креиран експериментални програм који треба да обухвати превентивне мјере, радионички рад са ученицима, дискусије и фокус групе. Посебно ће се креирати већи број писаних припрема за реализацију часова васпитно-образовног рада. Метод рада је експеримент са паралелним групама. У Е-групи провјераваће се експериментални програм и експериментални начин рада, док ће се у К-групи ради уобичајено.

Научни допринос истраживања огледаће се у томе што ће бити опсервирани и мјерени ефекти програма превенције који ће настати након акционих истраживања. Заправо, циљ примјене акционих истраживања је да се идентификују најосјетљивији садржаји о насиљу (узроци, врсте, посљедице по насилника и жртву, друштвене и породичне околности у којима настају различити облици насиља). У експерименталном истраживању мр Маријана Маран има за задатак да примјеном акционих истраживања идентификује основе које ће послужити за креирање програма педагошке превенције и да у експерименталним условима покаже да тај програм даје позитивне педагошке ефекте.

Значај истраживања;
Преглед истраживања;
Радна хипотеза са циљем истраживања;
Материјал и метод рада;
Научни допринос истраживања.

Радна хипотеза са циљем истраживања

Примјеном акционих истраживања могуће је утицати на ефикасност педагошке превенције вршњачког насиља. Циљ истраживања је да се утврди да ли се примјеном акционих истраживања могу креирати ефикасни педагошки програми превенције насиља у школи.

Материјал и метод рада

Ученици експерименталне групе проћи ће експериментални програм педагошке превенције насиља. Експериментални програм конципиран је тако да ће се континуирано примјењивати на часовима одјеленске заједнице најмање једну школску годину. Истраживањем ће бити обухваћено 250 ученика средње школе, од чега ће по 125 ученика представљати Е – групу и 125 ученика К – групу. Након експеримента биће обављена завршна мјерења како би се установила евентуална разлика између Е и К-групе.

Научни допринос истраживања

У овом истраживању настаће експериментални програм који ће имати апликативну вриједност, односно који ће се моћи примјењивати у непосредном васпитном раду са ученицима. Дакле, исход истраживања ће бити програм педагошке превенције насиља у средњој коли. Педагошка вриједност програма је у томе што он има развојни карактер, јер настаје паралелно са активностима које ће се предузимати у превенцији различитих облика насиља у средњој школи. За креирање таквог програма користиће се акциона истраживања, која ће омогућити да се на основу неколико мјерења ефикасније креирају поступци дјеловања у процесу превенције насиља и да се у пракси чешће интервенише адекватним педагошким поступцима. Посебна вриједност истраживања је у налазима на основу којих треба да се уочи ефикасност програма педагошке превенције насиља у школи. Заправо, ученици треба да испоље позитивније ставове о различитим аспектима превенције насиља на крају примјене експерименталног фактора у односу на прво мјерење у Е и К групи.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

Научне и стручне квалификације кандидаткиње нису упитне. Својим радовима и дјеловањем у наставној пракси мр Маријана Маран показала је да умије примијенити нова методолошка сазнања у конципирању педагошких истраживања.

Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултати који се могу очекивати огледају се у томе да данас још увијек немамо ефикасан програм педагошке превенције насиља. Питање педагошке превенције насиља у школи данас представља изузетно актуелан педагошки проблем. Ако мр Маријана Маран креира ефикасан програм педагошке превенције насиља у школи то ће бити значајан допринос педагошкој теорији и васпитно-образовној пракси.

Метод истраживања је експеримент, а тај приступ није споран у педагошкој науци. Осим експеримента, овдје ће се користити и низ статистичких и методолошких укрштања базираних на статистици и методологији коју омогућава *SPSS Statistica for Windows*. С једне стране експеримент, а с друге адекватна статистика и методологија, гаранција су да ће овај рад дати квалитетне одговоре на постављену хипотезу и потхипотезе.

Комисија сматра да је кандидаткиња мр Маријана Маран компетентна за израду дисертације, што доказују и њени радови. Приједлог је да се кандидаткињи одобри израда тезе под насловом *Ефикасност педагошке превенције вршњачког насиља у школи примјеном акционих истраживања* и да се за ментора именује проф. др Бране Микановић.

Кратка оцјена о научним и стручним квалификацијама кандидата тј. о његовим способностима да приступи изради дисертације;

Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултати који се могу очекивати;

Мишљење о предложеној методи истраживања;

Уколико комисија сматра да кандидат не посједује одговарајуће научне и стручне квалификације, да неке претпоставке кандидата у вези пријављене дисертације нису тачне или је предложен метод рада неадекватан, исти треба детаљно образложити.

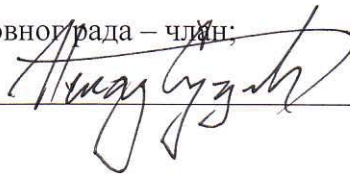
Приједлог са образложеном оцјеном о подобности теме и кандидата (Обавезно написати оцјену да ли су тема и кандидат подобни или не)

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Бране Микановић, ванредни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужу научну област Општа педагогија – предсједник;

2. Проф. др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужим научним областима Општа педагогија, Социологија образовања и Методика васпитно-образовног рада – члан;

3. Проф. др Бисера Јевтић, ванредни професор на Филозофском факултету у Нишу бирана у област Општа педагогија – члан.

